

Op de redactie bij 'Neues Deutschland'

Leven na de Muur

Achtergrond - 9 november 2009 - Auteur: Annemieke Hendriks

Ruim veertig jaar diende het dagblad *Neues Deutschland* de DDR. Totdat de Muur viel. De krant overleefde, maar de abonnees sterven uit. In 2001 was Annemieke Hendriks in het kader van een uitwisselingsprogramma een aantal maanden te gast bij de oude partijkrant.

“Mijn grootvader vocht in 1870 tegen de Fransen, mijn vader in 1914 ook, en ik moest in 1940 onder de wapenen. Als krijgsgevangene in een Russisch kamp ontdekte ik dat oorlog geen noodlot was, maar te maken had met afzetmarkten en winsten. Ik was een domme jongen, in dat kamp ben ik verstandig en menselijk geworden.”

Hans Refeldt (1923) ging vlak voor de val van de Muur met pensioen, na een mooie carrière als redacteur industriële bouwprojecten van het dagblad *Neues Deutschland* (toen anderhalf miljoen lezers).

In 1949, toen hij uit de krijgsgevangenschap kwam, was Refeldt elektrotechnicus geworden in de Russische sector van Berlijn. Zijn journalistieke loopbaan begon in 1951, toen het partijorgaan *Neues Deutschland* een ‘volkscorrespondent’, een lekenjournalist, zocht in de elektriciteitscentrale waar de jonge communist was beland.

Al gauw mocht hij de bouw van de prestigieuze Stalinallee, ‘de eerste socialistische straat van Berlijn’, dagelijks verslaan, vanuit een eigen paviljoentje. “Mijn werk dekte voor 100 procent mijn politieke overtuiging”, zegt Refeldt.

Huurvraagstukken

Vijftig jaar later werkt Hans Refeldt nog steeds voor de krant (nu minder dan zestigduizend lezers), zij het onbezoldigd. Hij maakt de wekelijkse pagina over huurvraagstukken en staat lezers met huurklachten te woord. Ook doet hij ongevraagd de afwas van de dagelijkse, gezamenlijke lunch op de sociaal-economische redactie.

Vandaag heeft sociaal-economisch chef Jörg Staude zelfgebakken pannenkoeken meegenomen. Met volle mond neemt de redactie de krant van gisteren door. Er

ontstaat commotie over een artikel van een *ND*-medewerker uit vervlogen tijden. Deze heeft kans gezien een plechtigheid rond de 115de geboortedag van arbeidersheld Ernst Thälmann aan te grijpen voor een staaltje ouderwetse retoriek:

“Geen ander dan hij, die zijn onverzettelijkheid met zijn leven betaalde...” De schrijver eindigt zijn betoog met een jubelende volzin over de opgeheven Oost-Duitse staat. De redacteurs, die uit West én die uit Oost, zijn ontstemd: “Je reinste *Agitprop!*”

Weinig swingend

Jörg Staude is sinds 1988 bij de krant. Hij schetst hoe “weinig swingend” een *ND*-editie toen tot stand kwam. “Dat was een proces van zes weken. In week 1 bedachten we de inhoud, in week 2 gingen we bellen en regelen, in week 3 ronden we de research af, in week 4 schreven we, en dan ging het resultaat nog een paar weken heen en weer tussen de redactie en het Zentralkomitee van de SED. Vervolgens werd alles drie keer omgeschreven, ingekort en aangevuld.

Soms moest er, als contrast, in enkele minuten nog een nieuw stuk mee.” En dan lag het dagblad op de mat. Soms had de ‘Grote Dakbedekker’, partijchef Erich Honecker, zelf het correctiewerk ter hand genomen.

Neues Deutschland liep overal achteraan, en niet alleen vanwege zijn productietijd. Staude: “Tot tien over twaalf hebben we ons aan de DDR vastgeklampt.” Het was een krant die allang door niemand meer werd geloofd. Oud-redacteur Hans Rehfeldt vindt dat de PDS, de partij die uit de SED is voortgekomen en nog nauwe banden met *ND* heeft, aan Marx’ Communistisch manifest vast moet houden.

“Maar zei Marx ook niet dat de vrijheid van het individu de vrijheid voor allen is?” Rehfeldt wil pertinent niet terug naar een krant “waar ik gedwongen was onzinnig dure bouwprojecten te bejubelen, omdat die de plancijfers roze kleurden”.

Barometer

ND was de barometer van de stemming aan de top. Die was af te meten aan de hoeveelheid ruimte die iemand kreeg. Het record is veertig foto’s van partijchef Honecker in één verslag van de Leipziger Messe. De huidige hoofdredacteur Jürgen Reents huldigt daarentegen het beginsel dat hij niet bepaalt wat er geschreven mag worden. Zijn er grenzen? “Weinig. Maar de Navo-aanvalsoorlog op Joegoslavië had in onze krant niet verdedigd kunnen worden.”

Reents is een West-Duitser die voor de Grünen werkte, deze partij verruilde voor

de PDS en toen werd gevraagd *ND* op koers te brengen. Nee, niet op partijkoers, benadrukt hij. “Na 1990 wilde *ND* geen partijkrant meer zijn – wel een socialistische krant. Ons devies is A, A, A: anti-fascisme, anti-racisme en anti-kapitalisme.” Daarmee moeten nieuwe lezers worden getrokken, want de oude, vertrouwde abonnees sterven uit. Dat lukt nog niet echt, geeft Reents toe.

Hij maakt zijn krant met amper vijftig mensen; in 1989 waren dat er driehonderd. Het merendeel van de redacteurs heeft nog een Oost-biografie, de helft van hen werkte al in de DDR-tijd bij *ND*. Objectieve verslaggeving over actuele zaken strijdt in de krant van nu om ruimte met de verkondiging van de socialistische toekomst door Fidel Castro en een persoonlijk statement uit Polen: “Generaal Jaruzelski, met wie ik tien jaar geleden over de tragedie sprak, verzekerde dat...”

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel: <https://duitslandinstituut.nl/artikel/3309/op-de-redactie-bij-neues-deutschland>